

Onnettomuuksien ehkäisyn laatutekijät Suomen pelastuslaitoksilla

TIIVISTELMÄ

Onnettomuuksien ehkäisyn päätavoite on muuttaa ihmisten käyttäytymistä siten, että tapaturmat ja niiden aiheuttamat vahingot vähenevät. Paloturvallisuuden osalta tavoitteena on lisäksi tuottaa ja jakaa tietoa siten, että kansalaiset tunnistavat riskit ja toimivat tarkoituksenmukaisesti hätätilanteessa. Aihe on ajankohtainen, sillä pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelma on juuri valmistunut.

Pelastustoimelle on määritelty alueittain määrällisiä ja yksiselitteisiä turvallisuusviestintätavoitteita. Tämä on saattanut johdattaa tilanteeseen, jossa turvallisuusviestintätoiminnan laatutekijät ovat menettäneet merkityksensä. Artikkelissa kuvataan turvallisuusviestintään liittyviä viimeaikaisia tutkimuksia ja niiden merkityksiä turvallisuusviestinnän laatutekijöinä. Sellaisina esitetään tässä tutkitun tiedon perusteella riskiperusteisuus, välineet, kohteet, tyytyväisyys, normiohjaus, prosessit sekä oppimisympäristöt ja oppiminen.

TAUSTAA

Maailman terveysjärjestö WHO:n mukaan turvallisuus määritellään tilaksi, jossa yhteiskunnan uhkatekijöitä hallitaan siten, että yksilöt voivat hyvin [1]. Hyvinvointia voidaankin pitää turvallisuuden seurauksena. Oman lähiympäristön turvallisuus ja kansallinen turvallisuus ovat keskeisiä ja pysyviä suomalaisia arvoja [2].

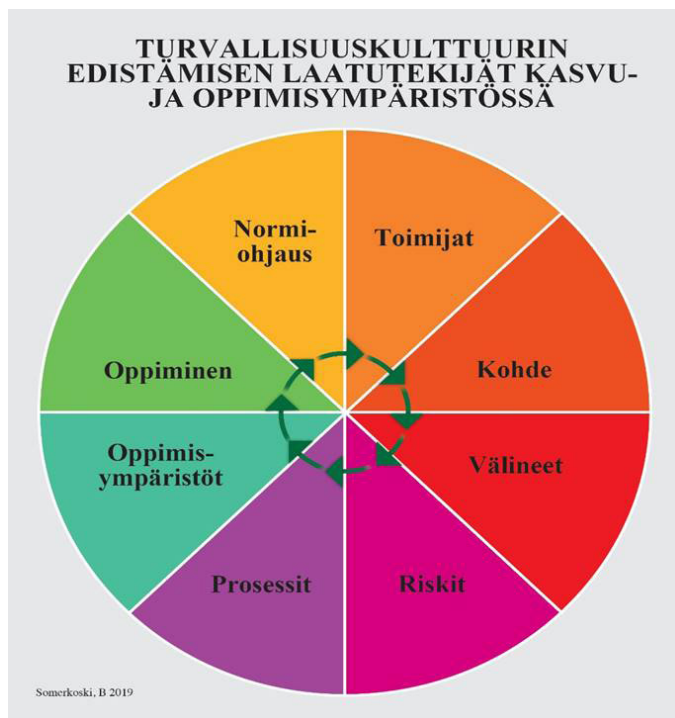
Turvallisuuden edistäminen on haasteellista, sillä kyseessä on jokin, jota ei ole tapahtunut; eräänlainen epätapahtuma (engl. non event). Yleisesti ottaen turvallisuuteen kiinnitetään sekä maailman, yhteiskunnan että yksilöiden tasolla huomiota. Tästä huolimatta turvallisuustutkimus on keskittynyt enimmäkseen riskien tutkimukseen. Onnettomuuksien ehkäisyn päätavoite on muuttaa ihmisten käyttäytymistä siten, että tapaturmat ja niiden aiheuttamat vahingot vähenevät. Paloturvallisuuden osalta tavoitteena on lisäksi tuottaa ja jakaa tietoa siten, että kansalaiset tunnistavat

riskit ja toimivat tarkoituksenmukaisesti hätätilanteessa. Aihe on ajankohtainen, sillä pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelma on juuri valmistunut. Toimintaohjelman tavoitteiden keskiössä on vaikuttavuus, ilmiöperusteisuus ja ihmisten käyttäytyminen [3].

Pelastusviranomaisten tarjoama turvallisuusviestintä on pelastuslakiin [3] perustuva tehtävä. Toiminnasta on aiemmin lainsäädännössä ja käytännössäkin käytetty käsitteitä valistus ja neuvonta. Turvallisuusviestintäaihe on suhteellisen tutkimaton Suomessa, mutta kansainvälisestikin tarkasteltuna tutkimukseen perustuvaa tietoa erityisesti paloturvallisuuteen liittyvästä turvallisuusviestinnästä on varsin vähän. Lisäksi tiedon tavoittaminen on vaikeaa fragmentoitumisen vuoksi; tieto on hajallaan useilla tieteenaloilla, eikä se tavoita käytännön toimijoita. Tässä artikkelissa kuvataan tekijöitä, joilla pelastuslaitokset voivat arvioida turvallisuusviestintätoimintansa laadun varmistamisen tekijöitä. Nämä kahdeksan näkökulmaa on kuvattu otsikkotasolla kuviossa (Kuvio 1). On huomattava, että kasvu- ja oppimisympäristöllä tarkoitetaan perinteisesti koulua, mutta nyt käsillä olevassa tarkastelussa kasvu- ja oppimisympäristöllä tarkoitetaan niitä ympäristöjä, joissa pelastuslaitokset toteuttavat turvallisuusviestintää tai turvallisuuskasvatusta. Turvallisuusviestinnällä tarkoitetaan tässä myös rajaamattomalle yleisölle tarkoitettuja, median välityksellä tarjottavaa pelastuslaitosten viestintää sekä pelastuslaitosten turvallisuuskasvatusta, joka on yksilöihin ja yhteisöihin kohdistuvaa opetusta, ohjausta ja opastusta.

TURVALLISUUSKULTTUURIN EDISTÄMISEN LAATUTEKIJÖITÄ

Tässä artikkelissa kuvatut laatutekijät ovat esimerkkejä turvallisuusviestinnän toteuttamiseksi. On huomattava, että tekijät eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan lähinnä kyseessä on pyrkimys

Kuvio 1. Turvallisuuskulttuurin edistämisen laatutekijät kasvu- ja oppimisympäristössä.

kuvata turvallisuusviestintätoiminnan laatutekijöiden moniulotteisuutta ja soveltaa uusimpien tutkimusten tuloksia käytäntöön.

Riskien tunnistaminen ja ehkäiseminen on tyypillisin ja tavanomaisin tapa edistää turvallisuuskulttuuria. Tähän tekijään liittyy riskien havainnointi, monitorointi sekä juurisyyntä etsiminen ja löytäminen. Paloturvallisuuden osalta riskitekijät voivat olla rakenteellisia tai yhtä hyvin sosiaalisia. Tällöin kyseessä on ihmisen toiminta ja kyseeseen tulee esimerkiksi erityisryhmien asumisturvallisuus. Tunnistettavia riskejä ovat turvallisuuspoikkeamat ja vaativat tilanteet esimerkiksi asumisturvallisuudessa, normien rikkominen (nuoret syyttäjät, tuhotyöt). On huomattava, että riskit eivät aina ole näkyviä tai ilmeisiä. Riskien tunnistamisen lisäksi niiden määriä ja tyypejä tulee seurata aktiivisesti. Riskianalyysillä voidaan oppia tunnistamaan juurisyyntä ja poistamaan näin keskeisiä riskitekijöitä. Tarkasteltaessa tapaturmia riskiperusteisesti voidaan huomata, että tulen aiheuttamat onnettomuudet ovat varsin vähäisiä verrattuna muihin tapaturmiin. Riskkejä tulisi tarkastella myös tilanteissa, joissa niillä on yhteisvaikutuksia. Riskien tunnistaminen ja riskiperusteinen onnettomuuksien

Riskien tunnistaminen ja ehkäiseminen on tyypillisin ja tavanomaisin tapa edistää turvallisuuskulttuuria.

ehkäisytyö on yksi pelastustoimen turvallisuusviestinnän laadun varmistamisen keinoista [4] [5] [6] [7].

Turvallisuusviestinnän *välineet* ovat malleja, ohjelmia tai suunnitelmia, joiden avulla onnettomuuksien ehkäisyä toteutetaan pelastuslaitoksissa. Välinetekijöitä ovat kaikki poikkeamia ehkäisevät tai seurauksia vähentävät toiminnan muodot ja turvallisuuden hallintakeinot. Tällaisia ovat esimerkiksi ohjelmat, kampanjat, hankkeet tai toimintamallit. Esimerkiksi EduSafe-hankkeessa kehitetty oppilaitosten turvallisuuskulttuurin edistämisen mallissa kuvataan turvallisuusvoimien näkökulmista ennen, tilanteessa ja jälkeen. Laatuun perustuvassa turvallisuusviestintäjärjestelmässä käytetään välineitä, joilla estetään tapaturmia ja onnettomuuksia tapahtumasta, jotka auttavat kansalaisia selviytymään itse tilanteesta ja jotka liittyvät tilanteiden jälkihoitoon [8].

Kohdetekijät liittyvät tavoitettavuuteen ja tapaan toteuttaa turvallisuusviestintää erilaisille kohderyhmille. Kohdetekijä viittaa tässä henkilöihin tai henkilöryhmiin, joihin ehkäisevät toimet kohdennetaan. Tutkimuksessa on erotettu yksilöön kohdistuvat toimenpiteet, jotka kohdistuvat yhteen ihmiseen tai kotitalouteen. Tällaisia ovat esimerkiksi palovarointien tarkastukset tai muu ammattilaisten tai erityisryhmiin kuuluvien henkilökohtainen ohjaus. Standardoiduksi turvallisuusviestinnän aktiviteeteiksi kutsutaan turvallisuusviestinnän muotoja, jotka perustuvat etukäteen suunniteltuun suunnitelmaan, esimerkiksi pelastuslaitoksen laatimaan opetussuunnitelmaan tai muuhun vastaavaan asiakirjaan. Tällaisesta toiminnasta esimerkkinä voidaan mainita koululaisille suunnattu turvallisuusviestintä. Näihin kahteen ryhmään kuuluvia turvallisuusviestinnän muotoja voidaan nimittää myös turvallisuuskasvatukseksi. Kolmas kohderyhmä on kaikille avoimet yleisötilaisuudet, joissa vastaanottajien määrää ei voida tarkalleen ilmaista. Tällaista turvallisuusviestintää voidaan toteuttaa esimerkiksi messuilla ja näyttelyissä, joissa materiaali perustuu tiettyyn kampanjaan tai ohjelmaan. Neljäs turvallisuusviestinnän ryhmä on median avulla toteutettu kampanja, jossa välineenä on perinteinen tai sosiaalinen media. Myös viides turvallisuusviestinnän ryhmä perustuu mediaan. Tällöin kyseessä on rajaamaton, yleinen informaatio, kuten lehdistötiedotteet, nettisivujen turvallisuusviestintämateriaali tai painetussa mediassa julkaistut, rajamattomalle yleisölle tarkoitetut aineistot [9] [10].

Arviointi on osa kohdetekijöitä. Pelastuslaitosten tulisi huolehtia siitä, että turvallisuusviestintätilaisuuksista kerätään asiakas-tyytyväisyyspalautetta, jossa selvitetään, vastasiko tilaisuus oppijan tarpeisiin, oliko kouluttaja ammattitaitoinen ja huolehdittiinko koulutuksesta loppuun saakka korkeatasoisesti. [9] [10] [11].

Normiohjaus on säädöksiin liittyvä toiminnallinen taustatekijä. Sillä tarkoitetaan ohjausta, josta säännellään laeissa, asetuksissa, sekä muissa toimijoita sitovissa ja velvoittavissa määräyksissä. Normiohjaus velvoittaa toimijoita toimimaan juuri tietyllä tavalla. Normiohjaukseen kuuluvat oppilaitosturvallisuuteen ja sen järjestämiseen liittyvä lainsäädäntö, määräykset, kokoelmat, päätökset, suunnitelmat ja muu dokumentaatio, kuten oppilaitoksen järjestyssäännöt. Normiohjaus voi liittyä oppilaitoksissa toimivien viranomaisten määräys- tai virkavaltaan ja -vastuuseen sekä oppilaitoksen ulkopuolisen viranomaisen tai toisen hallintokunnan (esimerkiksi pelastustoimen tai poliisin) toimivaltuuteen. Normiohjaus on tyypillisesti näkyvää, tarkistettavissa olevaa, virallista, kirjattua ja etukäteen säädelyä. Normiohjaukseen liittyvien asioiden laiminlyönti saattaa johtaa rikosoikeudelliseen vastuuseen tai muuhun tuottamukselliseen osallisuuteen [4] [12].

Prosessit Tämä tekijä liittyy hallintakeinoihin ja politiikkoihin. Poikkeamiin voidaan suhtautua tarkastelemalla ja tutkimalla poikkeamia (Turvallisuus I -taso) tai virheitä. Tätä lähestymistapaa voidaan kutsua tilaksi, jossa ei-toivottujen tapahtumien mää-

► rää pyritään vähentämään. Turvallisuus I -ajattelutapa on reagoimista riskeihin poistamalla virheitä ja niiden syitä. Turvallisuus I -ajattelussa ihmiset nähdään virheiden aiheuttajina. Hollnagel tuo turvallisuuden hallintaan kehittyneemmän muodon, jota hän nimittää Turvallisuus II -ajatteluksi. Tässä lähestymistavassa tarkastellaan virheitä ennakoivasti ja keskitytään havainnoimaan niitä onnistuneita prosesseja, joissa toivottuun lopputulokseen päästiin ilman poikkeamia. Tällainen näkökulma edellyttää työprosessien ja organisaation toiminnan kehittämistä. Turvallisuus II -lähestymistavassa hyväksytään se, että organisaatiossa toimivat ihmiset tekevät virheitä ja resurssit eivät ole aina riittäviä. Tästä huolimatta organisaatiossa kyetään toimimaan turvallisesti. Turvallisuus II -ajattelussa ihmiset ovat inhimillisesti toimiva resurssi, joka pystyy tarvittaessa toimimaan johdonmukaisesti ja turvallisuutta edistävästi, vaikka olosuhteet muuttuisivatkin [13]. Turvallisuusviestinnän laatutekijänä prosesseilla tarkoitetaan tässä sitä, että pelastuslaitos toteuttaa Turvallisuus I -tyyppistä toimintaa, jonka tavoitteena on oppia riskeistä ja varautua niihin. Lisäksi oppijoille opetetaan riskeistä selviämistä myös sellaisissa olosuhteissa, kun resurssit ovat puutteelliset tai niitä ei ole [13] [14].

Oppiminen Tietojen, taitojen ja asenteen muokkaaminen siten, että tapahtuu tavoitteiden suuntainen muutos, on *oppimista*. Turvallisuuspedagogisesti tarkasteltuna tätä muutosta kutsutaan turvallisuusosaamiseksi eli turvallisuuskompetenssiksi. Pää tavoitteena on turvallisuuden toimintakyky, joka on edellytyksenä turvallisuuskulttuurin edistämiseksi. Tämä tekijä liittyy oppilaitoksissa turvallisuuden hallintakeinoihin ja politiikkoihin. Oppimista on tapana tarkastella tietojen, taitojen ja asenteiden omaksumisen näkökulmista. Asenteiden pohjalla ovat turvallisuuteen liittyvät arvot, jotka voivat muuttua elämän aikana. Arvoja pidetään kuitenkin suhteellisen pysyvinä. Oppiminen voi tapahtua formaalisti, esimerkiksi oppitunneilla, informaalisti esimerkiksi oppituntien ulkopuolella, esimerkiksi harrastuksessa tai non-formaalisti, esimerkiksi vahingossa. Turvallisuuden osalta oppimiseen liittyy kognitiivisia ominaisuuksia, kuten tiedon omaksuminen, muistaminen, päätöksenteko ja suunnitelmallisuus mutta toisaalta motorisia taitoja, esimerkiksi tarkoituksenmukainen käyttäytyminen tulipalotilanteessa. Turvallisuusasioiden oppiminen on yhteydessä sosiaalisiin tilanteisiin ja ympäristöihin, kuten oppiminen yleensäkin. Asioiden muistaminen on turvallisuusosaamisen kannalta keskeistä. Toisaalta nimenomaan tarkoituksenmukainen toiminta ja päätöksenteko edistävät turvallisuutta käytännössä [15] [16] [17]. Tutkittaessa turvallisuusasioiden oppimista havaittiin, että lasten ja nuorten asenteet eivät muuttuneet turvallisempaan suuntaan, vaikka heille annettiin turvallisuusopetusta koulussa [18]. Asennemuutokseen tarvitaan pidempikeskoista ja kertaavaa turvallisuuskasvatusta, mikä edellyttää resurssien pysyvyyttä ja tiettyjen turvallisuussisältöjen oppimisen tois-

tumisen vuosittain. NouHätä!-toiminta ja Paloturvallisuusviikko ovat esimerkkejä tällaisesta toiminnasta, johon liittyy kertaavaa ja muistuttavaa oppimista. Laatuun ja tutkittuun tietoon perustuva turvallisuusviestintäjärjestelmä on rakennettu siten, että oppija saavuttaa tietojen, taitojen ja asenteiden kehittymiseen tarvittavan turvallisuuskompetenssin. Tällaista ei saavuteta pelkästään perinteisellä turvallisuuskoulutuksella, jonka opetusmenetelmänä on opettajajohtoinen luento.

Oppimisympäristöt ovat menetelmiä, välineitä ja tilanteita, joissa oppiminen tapahtuu. Kyse ei ole siis yksinomaan fyysisistä rakenteista, vaan ”oppimaisemista”. Oppimisympäristöjä eli pedagogisia ympäristöjä voidaan tarkastella sosiaalisten, psyykkisten tai fyysisten ympäristöjen näkökulmista ja turvallisuuskulttuurin edistäminen voi liittyä mihin tahansa näistä tai näihin kaikkiin. Oppimisympäristöt ovat oppimiseen liittyviä tilanteita, menetelmiä, välineitä, tiloja tai tapoja. Turvallisuuteen liittyviä oppimisympäristöjä voivat olla esimerkiksi turvallisuuskävely, alkusammutusharjoitus, tulevaisuuden teknologioihin perustuva virtuaalitodellisuuden ympäristö tai tietokilpailu. Laatuun perustuvassa turvallisuusviestintäjärjestelmässä otetaan huomioon erilaiset ja monipuoliset oppimisympäristöt [19] [4].

Toimijat Turvallisuustoimijoita ovat organisaatiossa kaikki rakennuksessa oleskelevat, opiskelevat ja työskentelevät. Organisaatioissa, esimerkiksi oppilaitoksissa, turvallisuuden edistämiseen tarvitaan myös johdon ja kunnallisen päätöksenteon tuki. Toimijoiden osallistumien turvallisuusviestintään tarkoittaa pelastuslaitoksilla kaikkien tasojen ja osastojen osallistumista; operatiivisella, riskienhallinnalla, koulutuksella ja hallinnolla on kullakin omat sidosryhmänsä, joihin turvallisuusviestintä voidaan ulottaa. Oppilaitoksissa tämä tarkoittaa sitä, että yksittäinen työntekijä, esimerkiksi turvallisuusvastaava ei todellisuudessa vastaa turvallisuudesta yksin, vaan hänellä on tukenaan koko organisaatio [8].

MITEN TURVALLISUUSVIESTINNÄN LAATU VOIDAAN VARMISTAA KÄYTÄNNÖSSÄ?

Pelastuslaki [4] määrittelee turvallisuusviestintään liittyvän tavoitteen mutta ei yksityiskohtaisesti määriä, menetelmiä, tapoja, toiminnan kestoa eikä toimijoita. Tämä on johtanut tilanteeseen, jossa pelastuslaitokset ovat päätyneet toteuttamaan turvallisuusviestintää määrällisin perustein ja turvallisuusviestintätoiminnan laatua ilmaistaan vaikuttavuuden sijaan yksinomaan prosenttiluvulla, esimerkiksi kuvaamalla turvallisuusviestintää tavoitetulla henkilömäärällä prosentteina koko pelastusalueen väestöstä. Tällaisessa tilanteessa on mahdollista, että toimintaa määrittävät laatutekijöiden sijaan resurssit, henkilökohtaiset ihmissuhteet, mieltymykset, sattuma tai perinteet. Lisäksi on mahdollista, että turvallisuusviestintätoiminnasta tulee henkilösidonnaista ja fragmentoitunutta eli sirpaleista. Vaarana on tällöin, että turvallisuusviestintätoimintaa toteutetaan sääntöpohjaisesti eikä riskiperusteisesti [20] ja vaikuttavuus jää vähäiseksi. Tällaisesta saattaa olla kyse, kun pelastuslaitos ei puhutakaan potentiaalista nuorta syyttelijää henkilökohtaisesti, tai asenna ikääntyneelle palovarointia, vaan keskittyy aktiviteetteihin, joiden avulla voidaan tavoitella korkeampaa prosenttilukua.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä artikkelissa kuvattiin turvallisuusviestinnän menetelmiä ja prosesseja tutkimukseen perustuvien laatutekijöiden näkökulmasta. On huomattava, että teoreettinen tarkastelu ei sellaisenaan tarjoa työvälineitä esimerkiksi turvallisuusasioiden muistamiseen, hyödyllisyyteen tai vaikuttavuuteen. Toisaalta tekijät eivät myös-

Tutkimustuloksia voidaan käyttää hyväksi, kun arvioidaan yleisesti pelastuslaitoksen toiminnan laatua.

Laatutekijä	Laatutekijää varmistava kysymys
Riskit	<ul style="list-style-type: none"> • Kerätäänkö tapaturmatietoa haavoittuvista erityis- ja riskiryhmistä? • Perustuuko turvallisuusviestintätoiminta alueellisiin ja todennettuihin riskeihin? • Liittyykö turvallisuusviestintätoiminta ihmisten käyttäytymiseen? • Liittyykö turvallisuusviestintätoiminta valvontaan vai riskien omatoimiseen havainnointiin ja reagointiin?
Kohteet	<ul style="list-style-type: none"> • Toteutetaanko turvallisuusviestinnällä yksilöön tai perheeseen kohdistuvia toimenpiteitä? • Toteutetaanko turvallisuusviestintää ryhmään tai yhteisöön kohdistuvia, opetussuunnitelmaan perustuvia opetussisältöjä? • Toteutetaanko turvallisuusviestintää kaikille ikäluokille ja sukupuolille? • Toteuttaako toimija yleisötapahtumia? • Toteutetaanko turvallisuusviestintää median välityksellä? • Kerätäänkö toimijoilta asiakastytyväisyyspalautetta, jonka aiheita ovat kouluttajan ammattitaito, turvallisuusasioiden oppiminen, tyytyväisyys turvallisuusviestintätoimintaan, toiminnan hyödyllisyys ja oppiminen?
Prosessit	<ul style="list-style-type: none"> • Toteuttaako toimija Turvallisuus I -tyyppistä toimintaa, joka kohdistuu seurausten vähentämiseen tai toimintaan onnettomuustilanteessa riskiperusteisesti? • Toteuttaako toimija Turvallisuus II -tyyppistä toimintaa, joka kohdistuu organisaation onnistuneiden prosessien kuvaamiseen sekä toimintakykyyn, jota pidetään yllä resurssien vähäisyydestä tai virheistä huolimatta?
Oppimisympäristöt	<ul style="list-style-type: none"> • Liittyykö toiminta oppimisympäristön fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen ulottuvuuteen?
Oppiminen	<ul style="list-style-type: none"> • Edistääkö turvallisuusviestintätoiminta taitoja? • Edistääkö turvallisuusviestintätoiminta tietoja? • Edistääkö turvallisuusviestintätoiminta asenteita? • Mitataanko oppimista jollakin tavalla?
Normiohjaus	<ul style="list-style-type: none"> • Perustuuko toiminta lakiin tai säädökseen?
Välineet	<ul style="list-style-type: none"> • Perustuuko toiminta ennalta suunniteltuun toimintamalliin, kampanjaan tai projektiin? • Onko kyseessä toiminta, joka liittyy onnettomuuksien ennakointiin, toimintaan hätätilanteessa vai tilanteen jälkivoimien?
Toimijat	<ul style="list-style-type: none"> • Toteuttaako toimintaa suorittavan tason työntekijät, keskijohto vai korkein johto? • Toteutetaanko toimintaa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa?

Taulukko 1. Turvallisuusviestinnän laatutekijöiden varmistaminen käytännössä.

kään ole toisiaan poissulkevia. Tutkimustuloksia voidaan käyttää hyväksi, kun arvioidaan yleisesti pelastuslaitoksen toiminnan laatua. Turvallisuusviestinnän laatutekijöiden varmistaminen käytännössä (Taulukko 1) kuvaa kysymyksiä, jotka voivat olla avuksi, kun tutkimustuloksia sovelletaan. Määrällisten tekijöiden rinnalla turvallisuusviestinnän laatutekijöitä pitäisi kuvata erillisessä raportissa. Tällöin voitaisiin arvioida kriittisesti riskienhallinnan tai koulutustoiminnan resursseja ja tarpeita. Uudenlainen lähestymistapa on välttämätön, kun onnettomuuksien ennalta ehkäisytoimintaohjelma valmistuu.

Tämäntyyppinen teoreettinen tarkastelu sisältää aina myös rajoituksia. Ensinnäkin on mahdollista, että tutkimuksessa esitetyt tutkimukset eivät kaikilta osin vastaa pelastustoimen tarpeita. Toiseksi on mahdollista, että laatutarkasteluun tulisi ottaa mukaan muitakin tutkimustuloksia kuin nyt esiteltyt. Näistä rajoittavista tekijöistä huolimatta on hiljattain valmistuneiden tutkimusten valossa selvää, että yhteiskunnan järjestelmien monimutkaistuksessa, digitalisoituessa ja kansainvälistyessä myös pelastustoimen on kyettävä kehittämään turvallisuusviestintätoimintaa tavoitettavampaan suuntaan. Laatutekijöiden tarkastelu tarjoaa pelastuslaitosten turvallisuusviestintätoiminnan ymmärtämiseen paremmat mahdollisuudet kuin pelkkien määrällisten tekijöiden kuvaaminen.

KIITOKSET

Tutkija osoittaa kiitoksensa Palosuojelurahastolle, jonka tukea ilman tämä artikkeli ei olisi syntynyt. Lisäksi tutkija kiittää Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen turvallisuuskouluttaja Leena Malista ja sisäministeriön pelastusylitarkastaja Jari Lepistöä artikkelin asiantuntevasta vertaisarvioinnista.

LÄHTEET

[1] WHO. Safety and Safety Promotion. Conceptual and Operational Aspects. (1998). www.inspq.qc.ca/pdf/publications/150_SecurityPromotion.pdf (Haettu 10.6. 2017).

[2] Helkama, Klaus (2015). *Suomalaisten arvot: Mikä meille on oikeasti tärkeää?* Suomalaisen Kirjallisuuden Seura: Helsinki.

[3] Sisäministeriö. Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisytoimintaohjelma. <https://intermin.fi/hankkeet/hankesivu?tunnus=SM006:00/2019> (Haettu 25.4.2019).

[4] Pelastuslaki. (2011). Ajantasainen lainsäädäntö. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110379>.

[5] Lindfors, Eila & Teperi, Anna-Maria (2018). Incidents in schools – incident analysis in developing safety management. Teoksessa: *Advances in Human Factors in Training, Education, and Learning Sciences. 9th International Conference on Applied Human Factors and Ergonomics and the Affiliated Conferences. Proceedings of the AHFE 2018 International Conference on Human Factors in Training, Education, and Learning Sciences, held on July 21–25, 2018, in Loews Sapphire Falls Resort, Universal Studios Orlando, Florida, United States of America.*

[6] Somerkoski, Brita (2017). Green Cross: Collecting injury data at schools. Conference proceedings at the 1st International GamiFIN Conference, 9–10th of May, 2017, Pori, Finland: Tampere University of Technology. <http://ceurws.org/Vol-1857> (Haettu 9.8.2017).

[7] Somerkoski, Brita (2015). Learning Outcome Assessment: Cross-curricular Theme Safety and Traffic in Basic Core Curriculum. *Journal of Modern Education Review* 5, 588–597.

[8] Waitinen, Matti (2011). Turvallinen koulu? Helsinkiläisten peruskoulujen turvallisuuskulttuurista ja siihen vaikuttavista tekijöistä. University of Helsinki: Helsinki. Tutkimuksia 334. Helsinki: Unigrafia.

[9] Teperi, Anna-Maria, Lindfors, Eila, Kurki, Anna-Leena, Somerkoski, Brita, Ratilainen, Henriikka, Tiikkaja, Maria, Uusitalo, Hanna, Lantto, Eero & Pajala, Riikka (2018). Turvallisuuden edistäminen opetuslalla. EduSafe-hankkeen loppuraportti. Työterveyslaitos: Helsinki.

[10] Puolokainen, Tarmo & Varblane, Uku (2019). Evaprem model. Estonian Rescue Board. University of Tartu, 2015 <http://www.evaprem.eu/model> (Haettu 15.2.2019).

► [11] Somerkoski, Brita (2019.) Conclusions. Evaprem model. Estonian Rescue Board. <http://evaprem.eu/comparison/conclusions> (Haettu 25.5.2019).

[12] Oulu- Koillismaan pelastusalueen palvelutasopäätös. <https://www.ouka.fi/documents/7801780/7922801/Palvelutasop%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s+2017++2020%2C+Hyv%C3%A4ksyty+johdokunnassa+23.11.2016%2C+%C2%A7+25.pdf/4f6c9c32-3d14-49d0-8fcb-10d48723dc85> (Haettu 25.5.2019).

[13] Hollnagel, Erik. (2008). Resilience; The Challenge of the Unstable. Teoksessa Erik Hollnagel, David Woods, and Nancy Leveson. Hampshire: Ashgate (Eds.) Resilience Engineering: Concepts and Precepts, 9–17.

[14] Hollnagel, Erik (2014). Is Safety Subject for Science) Safety Science 67, 21–24.

[15] Lindfors, Eila, Somerkoski, Brita, Kärki, Tomi & Kokki, Esa. (2018). Perusopetuksen oppilaiden turvallisuusosaamisesta. Teoksessa: Manne Kallio, Riitta Juvonen & Anja Kaasinen (toim.), Jatkuvuus ja muutos opettajankoulutuksessa. Ainedidaktinen tutkimusseura. Ainedidaktisia tutkimuksia 12, 109–125. Helsinki: Helsingin yliopisto.

[16] Somerkoski, Brita, Kärki, Tomi & Lindfors, Eila. (2019). Koulun ulkopuoliset asiantuntijat turvallisuustyön tukena. External experts supporting the school work. Teoksessa Matti Rautiainen & Mirja Tarnanen (toim.) Tutkimuksesta luokahuoneisiin. Suomen ainedidaktisen tutkimusseuran julkaisuja 15. Ainedidaktisia tutkimuksia 15. 265–282. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/298542/Ad_tutkimuksia_15_verkojulkaisu.pdf?sequence=1&isAllowed=y&fbclid=IwAR10-UCxXwVvkdO1b-vCc_b0vbE1X0CAAtHgLAaBrgPAfkdbySfbLjxlQ0_A (Haettu 13.2.2019).

Asennemuutokseen tarvitaan pidempikestoista ja kertaavaa turvallisuuskasvatusta.

[17] Somerkoski, Brita (2018). Chasing Professional Phronesis in Safety and Well-Being: Teacher Education Curriculum as a Case. Teoksessa Hongxiu, Li, Ågusta Palsdottir, Robert Till, Reima Suomi & Yevgeniya Amelina (Toim.) Well-Being in the Information Society. Fighting Inequalities. Communications in Computer and Information Science 7th International Conference WIS 2018 Turku, Finland Aug 27–29, 2018 Proceedings, 148–161.

[18] Somerkoski, Brita, Kärki, Tomi & Lindfors, Eila Pupils' safety competence: knowledge, skills and attitudes. (Julkaissamaton käsikirjoitus).

[19] Lindfors, Eila. What Happens in Lessons? Risks and Incidents at Schools. (2018). Teoksessa Hongxiu, Li, Ågusta Palsdottir, Robert Till, Reima Suomi & Yevgeniya Amelina (Toim.) Well-being in the Information Society. Fighting Inequalities. Communications in Computer and Information Science 7th International Conference WIS 2018 Turku, Finland Aug 27–29, Proceedings, 79–87, 2018.

[20] Hagen, René & Witloks, Louis. The Basis for Fire Safety. Substantiating fire protection in buildings. (2014). Arnhem: IFV.

Tämä ja aikaisemmat
Palotutkimuspäivien
julkaisut ladattavissa:
[www.spek.fi/
palotutkimuksenpaivat](http://www.spek.fi/palotutkimuksenpaivat)